

VEDLEGG



Stortingets presidentskap

Ekspedisjonskontoret

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
21/868 -

Dato
21 .05.2021

Prop. 155 LS (2020-2021) - informasjon tilkommet etter at proposisjonen ble fremmet

Prop. 155 LS (2020–2021) Endringer i verdipapirfondloven mv. (gjennomføring av EØS-rett, administrative sanksjoner og andre forvaltningstiltak) og samtykke til godkjenning av fire beslutninger i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av forordninger om verdipapirfond og alternative investeringsfond ble fremmet for Stortinget 9. april 2021.

Etter at proposisjonen ble fremmet, har Høyesterett avsagt en avgjørelse, HR-2021-797-A, der det legges til grunn at det objektive ansvaret for foretaksstraff som følger av straffeloven § 27, ikke er forenlig med straffebegrepet i EMK slik det er tolket av EMD. Forvaltningsloven § 46 inneholder en bestemmelse som i all hovedsak tilsvarende straffeloven § 27, og slår fast at «når det er fastsatt i lov at det kan ilegges administrativ sanksjon overfor et foretak, kan sanksjon ilegges selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.». Justis- og beredskapsdepartementets lovavdeling redegjør i vedlagte brev av 12. mai 2021 til departementene for høyesterettsdommen og forholdet mellom denne og bestemmelser om overtredelsesgebyr. Lovavdelingen anbefaler at det ved illeggelse av overtredelsesgebyr overfor foretak inntil videre stilles krav om at den som har opptrådt på vegne av foretaket, har utvist alminnelig uaktsomhet.

Ettersom Prop.155 LS (2020-2021) inneholder bestemmelser om overtredelsesgebyr og det i punktene 6.3.5.3 og 10.2 og 10.3 vises til forvaltningsloven § 46 om skyldkrav, sendes dette brevet for å gjøre Stortinget kjent med dommen og Lovavdelingens brev.

Som det fremgår av blant annet punkt 6.1. i proposisjonen, må verdipapirfondlovens og AIF-lovens bestemmelser om overtredelsesgebyr anvendes av forvaltningen innenfor de

rammer som følger av EMK, jf. menneskerettighetsloven § 3.

Med hilsen



Jan Tore Sanner

Kopi: finanskomiteen

**DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT**

Finansdepartementet
Postboks 8008 DEP
0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref.
21/2959 - TRR

Dato
12.05.2021

Administrativ foretakssanksjon - betydningen av Høyesteretts dom 15 april 2021
Skyldkrav ved illeggelse av overtredelsesgebyr overfor foretak – Høyesteretts dom 15. april 2021.

1. Innledning

Høyesterett har i dom 15. april 2021 ([HR-2021-797-A](#)) lagt til grunn at det objektive ansvaret for foretakssstraff som følger av straffeloven § 27 ikke er forenlig med straffebegrepet i EMK slik det er tolket av EMD. Videre konkluderte Høyesterett med at ordinær uaktsomhet er tilstrekkelig.

En rekke lover oppstiller et tilsvarende objektivt ansvar ved illeggelse av overtredelsesgebyr overfor foretak. Forvaltningsloven § 46 inneholder en bestemmelse som i all hovedsak tilsvarende straffeloven § 27, og slår fast at «når det er fastsatt i lov at det kan ilegges administrativ sanksjon overfor et foretak, kan sanksjon ilegges selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.» På bakgrunn av Høyesteretts dom må det derfor tas stilling til om det også for illeggelse av administrativ sanksjon overfor foretak må innfortolkes et krav til alminnelig uaktsomhet.

2. Høyesteretts dom 15. april 2021

Straffeloven § 27 første ledd lyder slik:

Postadresse
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Gullhaug Torg 4A
0484 Oslo

Leveringsadresse
Varemottak
Akersgata 59
0180 Oslo

Telefon - sentralbord
22 24 90 90
Org.nr.: 972 417 831

Lovavdelingen
Tonje Rønneberg Ruud
22245364
tonje.ruud@jd.dep.no

«Når et straffebud er overtrådt av noen som har handlet på vegne av et foretak, kan foretaket straffes. Det gjelder selv om ingen enkeltperson har utvist skyld eller har skylddevne etter § 20.»

Høyesterett har i dommen 15. april gitt følgende begrunnelse for at det må innfortolkes et skyldkrav i bestemmelsen:

«(20) Spørsmålet er om dette objektive ansvaret er forenlig med straffebegrepet i Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 2 og artikkel 7, slik det nå er fastlagt i Den europeiske menneskerettsdomstols (EMDs) storkammerdom 28. juni 2018 G.I.E.M. S.r.l. med flere mot Italia [EMD-2006-1828].

(21) Tre klager var i denne saken forent til felles behandling. De gjaldt alle inndragning til fordel for staten av eiendom som var utviklet i strid med Italias naturvernlovgivning. Italiensk lov satte ikke straff for juridiske personer, og inndragning kunne skje uavhengig av om det var utvist skyld hos personene som representerte selskapene som hadde stått for den ulovlige utbyggingen. I dommens avsnitt 241 følgende behandles vilkårene for straff etter EMK artikkel 7. Storkammeret tar i avsnitt 241 utgangspunkt i EMDs dom 20. januar 2009 Sud Fondi S.r.l. med flere mot Italia [EMD-2001-75909] og viser til avsnitt 116 i den dommen, hvor det blant annet uttales:

«As regards the Convention, Article 7 does not expressly mention any mental link between the material element of the offence and the person deemed to have committed it. Nevertheless, the rationale of the sentence and punishment, and the 'guilty' concept (in the English version) and the corresponding notion of 'personne coupable' (in the French version), support an interpretation whereby Article 7 requires, for the purposes of punishment, an intellectual link (awareness and intent) disclosing an element of liability in the conduct of the perpetrator of the offence, failing which the penalty will be unjustified.»

(22) Deretter uttaler storkammeret i avsnitt 242:

«The Grand Chamber endorses the analysis to the effect that the rationale of the sentence and punishment, and the 'guilty' concept (in the English version) with the corresponding notion of 'personne coupable' (in the French version), support an interpretation whereby Article 7 requires, for the purposes of punishment, a mental link.»

(23) Storkammerets uttalelser innebærer, slik jeg forstår dem, at det er et vilkår for straff at gjerningspersonen har utvist subjektiv skyld. Straff kan altså ikke idømmes på et rent objektivt grunnlag. Men dommen kan neppe forstås slik at den er til hinder for bruk av enkelte objektive straffbarhetsvilkår som for eksempel bestemmelsen i vegtrafikkloven § 22 fjerde ledd om villfarelse med hensyn til alkoholkonsentrasjonens størrelse, jf. Matningsdal, Straffeloven: Kommentartutgave, § 21 note 5, Juridika, revidert 1. juli 2020.

(24) Konsekvensen av EMDs avgjørelse er etter dette at § 27 ikke kan praktiseres i samsvar med ordlyden og forutsetningen i forarbeidene om objektivt ansvar. Lagmannsretten har imidlertid, som nevnt, lagt til grunn at foretaksstraff i denne saken

forutsetter at det er opptrådt grovt uaktsomt, idet dette er skyldkravet i utlendingsloven § 108 tredje ledd bokstav a. Jeg er ikke enig i at det må bli konsekvensen av storkammerdommen. Ifølge den kreves det en «mental link» mellom handlingen og de faktiske omstendighetene som statuerer straffansvaret. Dette vilkåret vil også være oppfylt om foretaksstraff kan ilegges ved ordinær uaktsomhet. Jeg viser videre til at etter menneskerettsloven § 3 skal bestemmelsene i EMK «ved motstrid» gå foran bestemmelser i norsk lovgivning. Det er dermed ikke nødvendig å kreve grov uaktsomhet for å eliminere motstriden. Når dessuten lovens forarbeider klart viser at lovgiver tok sikte på å etablere et objektivt straffansvar, må dette være avgjørende og ikke det forhold at skyldkravet blir forskjellig ved illeggelse av foretaksstraff og illeggelse av personlig ansvar. I denne sammenheng kan det også vises til den tilsvarende løsningen i Høyesteretts plenumskjennelse inntatt i Rt-2005-833 avsnitt 88 om det objektive straffbarhetsvilkåret for fornærmedes alder i straffeloven 1902 § 195 tredje ledd.»

3. Betydningen av Høyesteretts dom for administrative sanksjoner

Forvaltningsloven § 46 inneholder som nevnt en bestemmelse som i all hovedsak tilsvarende straffeloven § 27, og slår fast at «når det er fastsatt i lov at det kan ilegges administrativ sanksjon overfor et foretak, kan sanksjon ilegges selv om ingen enkeltperson har utvist skyld.» Det er i praksis først og fremst overtredelsesgebyr som er aktuelt når det gjelder administrativ foretakssanksjon.

Administrative sanksjoner, herunder overtredelsesgebyr, er å anse som straff etter EMK. I utgangspunktet vil dermed avgjørelsen fra EMD slik den tolkes av Høyesterett også få betydning for illeggelsen av overtredelsegebyr overfor foretak. Verken Høyesterett eller EMD har imidlertid tatt uttrykkelig stilling til problemstillingen, og det kan stilles spørsmål om det absolutte forbudet mot straff på objektivt grunnlag som oppstilles av EMD i storkammerdommen, vil gjelde fullt ut også ved mindre inngripende administrative sanksjoner, se f.eks. Jon Petter Rui i Tidsskrift for strafferett 2018/3, side 202-215.

Justis- og beredskapsdepartementet ga i 2018 advokat Knut Høivik i oppdrag å foreta en evaluering og revisjon av regelen om foretaksstraff i straffeloven. Det fremgår av mandatet for utredningen at det ved forslag til endringer i reglene om foretaksstraff skal sees hen til om dette tilsier endringer også i reglene om administrativ foretakssanksjon. Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere behovet for lovendringer når vi mottar utredningen, som er forventet å foreligge i løpet av mai 2021.

I påvente av utredningen om foretaksstraff og eventuelle forslag til lovendringer, anbefaler vi at departementene orienterer sine underliggende etater om Høyesteretts avgjørelse, og at denne inntil videre legges til grunn også ved illeggelse av overtredelsesgebyr overfor foretak. Dette innebærer at det ved illeggelse av overtredelsesgebyr overfor foretak stilles krav om at den som har opptrådt på vegne av foretaket har utvist alminnelig utaktsomhet.

Med hilsen

Ida Sørebo
avdelingsdirektør

Tonje Rønneberg Ruud
lovrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur